

smeheliti — čim bolj žgoče, tem bolje — sebi in drugim in se znati hahljati na dnu srca tudi ob hudobnem posmehu svojega bližnjega, pa čeprav na svoj lastni račun. — In še je bil kakor svetlo in nepremagljivo upanje in kakor obet vsega tistega, po čemer smo hrepeneli. Ne samo obet svobode in življenja, temveč obet novega, ustvarjalnega življenja, ko bomo kakor njegov mladi zidar gradili svoj beli dom, svoj stonadstropni beli dom, iz samega rezanega kamna, tja gor do oblakov, kjer udarjajo strele, in potem še više in više, vse do tja, kjer žge samo svetlo sonce.

Nobena Poljakinja ni tedaj nič vedela o njem, zato so ga naše misli za-skrbljeno iskale okrog po svetu in se bale zanj, saj je bil vendar Žid. Šele zdaj vem, da se je takrat potikal po tujem kakor toliko poljskih umetnikov pred njim in da je potem — 1955 — mnogo prezgodaj umrl. Vsa leta po vojni se mi je zdelo, da bi mu morala povedati, kaj so njegovim rojakinjam in nekaterim izmed nas pomenile njegove pesmi v najhujših dneh našega življenja, kako je postajal z mano na jutranjih in večernih apelih, hodil z mano v tovarno in iz tovarne, postaval z mano ob kupu razbitin, ki jih je bilo treba kdo ve zakaj premetavati s kupa na kup, kako je nekega dne stal z mano za stroji, ki so jih Nemci »evakuirali« iz naših krajev in so nam bili zato kakor oznanilo bližnjega konca, in jih božal, ko bi jih bilo treba čistiti. Imeli so tako lepe široke hrbte in za njimi se je dalo tako lepo sanjariti o domačih krajih in o časih, ko se bodo stroji in se bomo me vrnile.

In zato — kadar pomislim na tiste čase, ki kakor da niso mogli biti in so vendar bili, srečam v spominu najprej svoje tedanje najljubše sopotnike — Słowackega, Wolkerja, Tuwima, pravzaprav Tuwima, Słowackega, Wolkerja. In spomini mi bijejo v ritmu njihovih pesmi. Šele potem prihaja vse drugo — brezkončno štetje in preštevanje, tisto boleče zburjanje vsako še temno jutro, ko je človek preklinjal trenutek, ko se je spet zbudil v življenje, tisto vsakdanje, ponovno, težko vživljanje v taboriško životarjenje, in trepetanje — kakšno bolečino in ponižanje bo spet prinesel novi dan, in potem korakanje po pet in pet kakor čreda delovne živine. In še in še. In navsezadnje tudi tista neprestana živčna vznemirjenost zaradi skrbno varovanih zakladov na drobnih, strogo prepovedanih lističih.

Erna Muser

ZAPISEK O DANAŠNJI MAKEDONSKI POEZIJI

Makedonska književnost, zlasti poezija, je po osvoboditvi doživela zavidljiv razvoj in se uvrstila kot enakovreden in pomemben partner med nekdanji dosti bolj razvite literature jugoslovanskih narodov. Ta razvoj slovenskemu bralcu ni neznan. Že vsa leta od osvoboditve sèm naše revije od časa do časa priobčujejo pesmi posameznih makedonskih pesnikov ali kar celih skupin, založbe pa poleg pesniških zbirk izdajajo tudi njihova prozna dela. Tako smo že dokaj zgodaj dobili v knjigi prerez makedonske lirike in proze, pesmi Blaža Koneskega (*Vezilja*) in Aca Šopova (*Zlij se s tišino*), v zadnjem času pa še pesmi padlega proletarskega pesnika Koča Racina (*Svitanja*).

Za sodobno makedonsko književno dejavnost je značilno silovito prizadevanje, da bi nadoknadila zamujeno, da bi dohitela raven književnosti drugih jugoslovanskih narodov, ki jim je bila zgodovina bolj naklonjena kot make-

donskemu. V dobrem desetletju so makedonski književniki dosegli lepe rezultate: poezijo in jezik, ki sta bila bolj ali manj na nivoju ljudskega izročila, folklore, so makedonski književniki s trudom in ljubeznijo razvijali, plemenitili in bogatili, dokler niso ustvarili instrumenta, ki je sposoben izraziti še tako zapletene in rahle odtenke notranjosti današnjega človeka in problemov sodobnega časa. »To je poezija, ki je prav zagotovo že prestopila prag širših obzorij in prostora in ki s slehernim dnem zabrisuje sledove provincialne anonimnosti in primitivizma,« pravi makedonski kritik dr. Aleksander Spasov.

Izreden vzpon je makedonska poezija dosegla zadnjih štiri, pet let. V tem času so izšle doslej najboljše zbirke tako starejših pesnikov, ki so že izklesali svoj pesniški obraz, kot tudi teh, ki so s svojim izborom pesmi prvič stopili pred javnost.

Pričujoči izbor nam predstavlja prerez današnje makedonske poezije. Seveda ni mogoče v skopih besedah izžrpati pomembnost in dejavnost predstavljenih pesnikov, teh nekaj besed samo v grobem označuje njihove značilnosti.

Slavko Janevski je avtor prvega makedonskega romana. Med njegovimi zbirkami je vidna zlasti zadnja, *Kruh in kamen*, v kateri pesnik, ki je najlepše in najbolj občutene stihe napisal na domovinsko-socialno temo, prehaja v intimno izpovedno liriko.

Blaže Koneski, pesnik, prozaist in znanstvenik, je brez dvoma najbolj vsestranska in najbolj poglobljena pesniška osebnost. Njegova zbirka *Vezilja* je pred leti izšla v založbi koprške Lipe. Pesmi Koneskega so predvsem reflektivne, obenem pa prežete z močno emocionalnostjo. Odlika njegove zrele, težke poezije je izredno bogastvo in virtuoznost jezika.

Aca Šopova poznamo po zbirki intimne poezije *Zlij se s tišino*, ki je izšla pri Državni založbi Slovenije. Zadnja zbirka *Veter prinaša lepo vreme* motivično nadaljuje prejšnjo, le da je globlja, širša in bolj dognana. Šopov je izrazit pesnik intimne lirike.

Pretežno melanholično razpoloženje barva poezijo *Goga Ivanovskega*, katerega pesniški izraz je elementaren in neposreden, neposredno pa je tudi občutje, ki ga posreduje.

Srbo Ivanovski je pesnik preprostega človekovega dejanja in nehanja. Suggestivnost njegove poezije je v spontanosti, direktnosti in melodioznosti stiha.

Temni in grenki toni prevladujejo v pesmi *Ganeta Todorovskega* in so značilni zanj. Pesnik s pridom uporablja barvitost in izraznost makedonskega ljudskega jezika.

Sodobna makedonska lirika je dobila najbolj subtilnega lirika v *Mateu Matevskem*. Njegova poezija je močno senzibilna in se odlikuje po velikem smislu za muzikalnost besede.

K sodobnemu pojmovanju poezije teži tudi pesnik *Vlada Urošević*, ki s svojo trdno, v predmetnost zasidrano predstavnostjo uporablja izredne podobe iz narave.

Eden izmed najmlajših pesnikov v tem izboru je *Cane Andreevski*, ki je doslej izdal pesniško zbirko *Dobrota*. Značilnost njegovega pesniškega sveta je težnja po krotki dobroti, pacifizmu.

Bežen pogled na prevedeno poezijo nas prepriča, da je sodobna makedonska književnost v resnici sodobna, da pa je ohranila svoje makedonsko bistvo.

I. M.